Ewald Arenz

Přeložila Tereza Jůzová

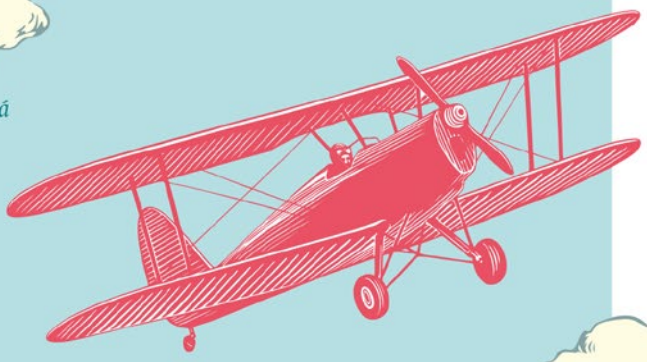

Píseň nad městem

Od autora úspěšné knihy *Staré odrůdy*

Host

Automatizovaná analýza textů nebo dat
ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU
je bez souhlasu nositele práv zakázána.

Ein Lied über der Stadt
© Ewald Arenz, 2012
Cover picture by Marzufello / Shutterstock.com
Original cover design © 2022 by finken & bumiller, Stuttgart;
courtesy of ars vivendi verlag GmbH & Co. KG, Cadolzburg
Translation © Tereza Jůzová, 2026
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2026
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-3242-1 (PDF)
ISBN 978-80-275-3243-8 (ePUB)
ISBN 978-80-275-3244-5 (MobiPocket)

Annĕ

První díl

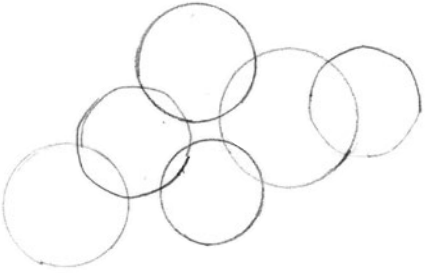

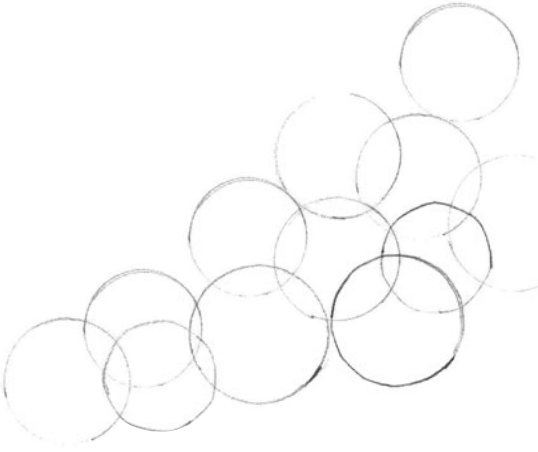

1

Když Luana v létě zpívala, franskému městečku se tajil dech. Seděla na terase fary, na klíně měla svou americkou kytaru a zasněně zpívala cizí písně ze své vlasti. Dole na ulici rozpálené sluncem, která vedla podél nabílené zdi farní zahrady, sedláci cestou domů přibrzdili povozy a koně táhli fůru sena pomalým krokem. Tlustý lékárník sesedl z kola, chvíli poslouchal a ani si nevšiml, že mu zhasl doutník. V chudinských bytech na druhé straně městského příkopu utichl křik; v oknech se objevily hlavy předčasně zešedivělých žen, jež upracovanýma rukama položily na parapet polštáře s modrým vzorem a na čtvrthodinu se nechaly unést. V těch písních zaznívalo cosi, co by nikdo z nich nedovedl pojmenovat, vábivá cizost, ze které čišelo něco víc než z letních vůní jejich městečka. V jejích písních spočívala nevýslovná krása; Luana jako by do podvečerního vzduchu nahazovala tóny coby jemně třpytivá vlákna; vlákna, jež vám nepozorovaně ulpí na hrudi, v blízkosti srdce, a pozdě večer, když už je po všem a ve městě zavládne klid, vás zlehka a sladce kamsi táhnou a vy netušíte kam.

Když Luana v létě zpívala, Luise vždycky všeho nechala a šla ji poslouchat na zahradu. Většinou si sedla do trávy a zády se opřela o velký ořešák, za kterým ji Luana neviděla. Luise neustále měla pocit, že kdyby někdo Luaně zaclonil

výhled do dálky, kam o těchhle čtvrthodinách upírala zrak, možná by zpívat přestala.

„O čem to zpíváš?“ vyzvídala občas, když za ní později přišla na terasu.

Luana jen se smíchem pokrčila rameny a odpověděla: „Ále, o všem možném. O horách. O pralese. A o moři.“

„Jaké je moře?“ zeptala se pak zřejmě Luise.

Luana se usmála: „Jak to mám popsat? To musíš vidět sama. Moře se vysvětlit nedá.“

„Ale dá,“ namítla Luise přesvědčeně, „zkus to.“

Luana opatrně postavila kytaru do rohu terasy a chvíli se zamyslela. Foukal odpolední vítr. Na polích se v červnovém slunci vlnila dosud mladá a zelená pšenice a ulicemi městečka se nesla její hřejivá, průzračná vůně. Luana na okamžik zavřela oči a položila si hlavu na opěradlo rozkládacího lehátka, které si stejně jako své bílé šaty přivezla z Brazílie, když se s Paulem před třemi lety vrátila do Německa. Potom oči zase otevřela a zadívala se na dokonale modrou oblohu.

„Takové,“ řekla a ukázala nahoru, „moře je jako obloha, jenom na zemi.“

Luise vzhlédla taky. „Obloha ale nemá konec.“

Luana se na chvíli zamyslela a pak kývla. „To je pravda. Moře vypadá nekonečné, ale vždycky je někde druhý břeh. To je na tom to hezké, viď?“

Na to Luise rázně zavrtěla hlavou. Krátké hnědé kudrny jí poletovaly. „Na obloze je hezké, že žádný konec nemá.“

Luana znovu sáhla po kytaře. „To by mi nahánělo strach,“ řekla, zatímco tiše ladila, „něco bez konce.“

Luise se podivila. „Ale proč teda pořád zpíváš o nekonečnosti?“ zeptala se.

Luana se k ní otočila. Luise si pomyslela, že její cizokrajná tvář je v měkkém odpoledním světle tak krásná, jak ona sama zřejmě nikdy nebude.

„Já že o ní zpívám?“ podivila se.

Luise kývla. „Mně to tak zní. Jako dálky. Nekonečno.“ Na okamžik zaváhala. „Jako létání. Většině slov nerozumím,“ dodala rychle.

Luana přejela rukou po kytaře. „To nevadí,“ odvětila a dala se zase do zpěvu.

Fara byla obrovská a nenacházela se hned vedle kostela jako na většině podobných maloměst, nýbrž o deset minut chůze dál, u městských hradeb v mimořádně velké zahradě. Vlastně už to pomalu byl malý park, jehož delší strana u hradeb měřila zhruba sedmdesát metrů a ta směrem do města dobrých čtyřicet. To proto, že do osmnáctého století místo sloužilo jako hřbitov, který pak ale přestal stačit a před branami města vznikl nový. A když o sto let později, roku 1820, stará fara u městského kostela při posledním velkém požáru vyhořela, novou postavili na zrušeném hřbitově. Byl to nebývale honosný dům, na fransky střídmé protestanty velmi neobvyklý. Ale možná tu jen naposledy vzplála hrdost říšského města, jež budovu nechalo postavit pět let poté, co připadlo Bavorsku a z jeho obyvatel se najednou stali poddaní. Přece jen: kdysi bývali svobodným říšským městem, a i když už to dávno vzal čas, zdálo se, že z té vzpomínky žijí dosud.

Nyní, po sto letech, už dům nijak okázale a pansky nepůsobil, byl pohodlný a možná trošičku zanedbaný jako stará dáma, která už nevychází. Když se Luise v létě opírala o vyhřátou zeď a vyhlížela do zahrady, mimoděk tu a tam odrolila omítku nebo jemně zastrčila nehet pod tenkou krustičku starorůžové barvy, jež se pak ode zdi odchlípla a roztříštila se na dlaždicích terasy jako led. Fara pro ni byla taková odnepaměti, vůbec tomu nevěnovala pozornost. Zkrátka to byl její domov. Byly jí tři roky, když tu otec nastoupil na místo faráře a nastěhovali se sem. Z Mnichova si prakticky nic nepamatovala. V hlavě měla pár obrazů, černobílých a vybledlých jako fotografie z té doby, a nikdy si nebyla úplně jistá, jestli vágní představy o velkém bytě s vysokými stropy jsou její vlastní, skutečné vzpomínky, nebo si je poskládala z bratrova vyprávění a snímků v rodinném albu.

Luana zpívala. Nikdy nezpívala tiše jako ostatní lidé, kteří si zpívají jen sami pro sebe. Vždycky zpívala plným hlasem. Možná to ani jinak neumí, pomyslela si Luise, při zpívání sama na sebe zapomene. Červnové odpoledne bylo tak horké, že dokonce i kočka, která se jinak vždycky slunila na zdi, vstala, lenivě se protáhla a potom se podél zdi odplížila do stínu velké staré kůlny, kde se dřív parkovaly vozy. Z dřevníku zavanula s letním vánkem vůně starého dřeva a dehtu. Slunce se opíralo do jeho střechy tak silně, že dehtová lepenka úplně změkla. Letní vůně.

Některá slova z Luaniných písní Luise znala: například *amanhã*. Nebo *água*. A hlavně *triste*. I když to znamená „smutný“, je to hezké slovo, protože se tak měkce vyslovuje;

to *s* je v něm takové zvláštní *š*, jaké v němčině nemají. Zadívala se na oblohu, naslouchala zpěvu své krásné švagrové Luany a najednou věděla, proč se jí ty písně tak líbí. Na téhle hudbě bylo všechno tak lehké, že slova a tóny stoupaly a rozpouštěly se kdesi v modři jako ranní obláčky o letních dnech podobných tomu dnešnímu. Opírala se o ořešák a přes střechu fary a kůlny hleděla na nebe. Neexistuje nic takhle dokonalého. Ve škole se učili, že dřív prý lidé vnímali oblohu jako stan nebo skořápku, kterou je země přiklopená. Tomu nikdy nerozuměla. Pokud se na oblohu zadíváte, je vám přece jasné, že je tak široká, tak otevřená, a hlavně tak nekonečná jako nic jiného na světě. A protože po nekonečnu Luise toužila, tak moc, až to občas bolelo, chtěla létat, už od prvního okamžiku, co uviděla letadlo.

Nastalo ticho. Luana odešla do domu vařit. Vedle lehátka stála její kytara opřená o stolek. Na kostelní věži měkce odbilo. Jen jeden úder. Čtvrt na šest, nebo snad už na sedm? V červnu jsou dny tak nádherně dlouhé, že si občas ani nevšimnete, když se z odpoledne stane večer. Panoval takový klid, až by si člověk mohl myslet, že sedí na ostrově mlčení a všechny zvuky jako odbíjení hodin na kostelní věži, hvízdání podnikové lokomotivy z pivovaru nebo křik dětí koupajících se dole u řeky k němu doléhají jen jako unavené vlnky šplouchající o pláž. Horko a tichý bzukot včel se postaraly o zbytek: ztěžkla jí víčka.

V tom okamžiku otřásl kůlnou výbuch. Rána, suchá, ostrá a hlasitá, ji vymrštila do pozoru. Za doprovodu ozvěny se na zem sesypalo roztříštěné sklo a Luise zaplachtilo nad

hlavou cosi černého. Vyděšeně se přikrčila, ale nebylo to nutné, věc zůstala viset v listí ořešáku a Luise poznala, že jde o černou smaltovanou poklici od hrnce. Mezi nohama se jí protáhla kočka, srst zděšením tak naježenou, že vypadala o třetinu větší než jindy. Luise doběhla k vysklenému oknu kůlny a pokusila se nahlédnout dovnitř. Oči musely po jasném slunci chvíli přivykat tmě uvnitř, ale i tak uviděla otce, jak poněkud nechápavě stojí u ponku, kde pod troskami hrnce dosud hoří modrým plamenem Bunsenův kahan. Pronikavě to tam páchlo alkoholem.

„Tati," zeptala se od okna, „nestalo se ti nic?"

Otec skoro až rozzlobeně zavrtěl hlavou.

„Takhle to skončit nemělo," řekl potom, jako by ho to osobně urazilo. Na tom, že právě vysklil okno a všichni sousedé už pravděpodobně stojí u brány, mu očividně zas tak nezáleželo.

„Cos tu vlastně dělal?" zeptala se Luise, vzápětí si ale něčeho všimla a rychle zvolala: „Kouří se ti z vousů!"

Když se otec honem po vousech poplácal, musela se smát. Přišlo jí, že občas vypadá jako ruský mnich. Byl vychrtlý a dlouhé vousy měl už na svatební fotografii, kterou si Luise kdysi dávno potají přenesla z jeho ložnice do svého nočního stolku a po nocích se na ni tu a tam dívala.

„Něco jsem zkoušel," odpověděl otec, „bylinný extrakt. Myslel jsem, že když se alkohol zahřeje, půjde to rychleji, ale překypělo mi to, začalo to hořet a pak to přeskočilo do toho hrnce."

Vypnul kahan. Potom sklopil oči, podíval se na sebe, vzhlédl k Luise a s komickou bezradností pokrčil rameny. „Občas jsem zvláštní, viď?" zeptal se.

Luise náhle zaplavil hřejivý pocit. „Jo. Občas jsi," přitakala.

Z domu se ozvalo zazvonění.

„Lidi chtějí vědět, jestli jsi po smrti," řekla Luise.

Otec vypadal rozpačitě. „Mohla bys..." zaprosil, „půjdeš tam, že jo?"

Luise s napůl žertovným, napůl soucitným výrazem kývla a zaběhla do domu, odkud se ozývalo netrpělivé a opakované zvonění. Na podestě v chodbě potkala Luanu, která právě vycházela z kuchyně a sušila si ruce.

„Já tam jdu," vyhrkla Luise, „a pro Gottfrieda už vařit nemusíš. Je po něm."

Luana se zasmála, až když už byla zpátky v kuchyni. Luise otevřela dveře, stál tam kostelník a chtěl vědět, jestli je všechno v pořádku. Slyšel prý výstřel. Kostelníka Luise moc nemusela. Ještě nikdy neviděla, že by se zasmál. Občas dokonce i ve všední dny klečel v kostele před oltářem a potichu se modlil. Hubený muž s neklidnýma očima, které na člověka zřídkakdy hleděly zpříma. Z Luisina otce coby faráře moc velkou radost neměl. „Náboženský fanatik," povzdychl si otec jednu neděli, poté co s kostelníkem sáhodlouze diskutoval o svém kázání a následně přišel pozdě k jídlu.

„Všechno v pořádku," řekla Luise vesele, „táta jenom musel zastřelit Generála. Našeho psa. Dostal vzteklinu."

Kostelník na ni nechápavě pohlédl a Luise na vysvětlenou dodala: „Ten pes. Ne otec."

„Jinak se nic nestalo?" vyzvídal kostelník podezíravě.

„Ne," odvětila Luise rozhodně, „jinak nic."

Potom zavřela dveře. Luise měla bohatou, nespoutanou fantazii. Tak to aspoň připadalo jejímu bratrovi a otci. Oproti

tomu některým v městečku přišlo, že farářova dcera příliš často lže. Ale ti měli za divného i otce. Svět, který ji obklopoval, byl malý, chvílemi velice stísněný a Luise si někdy říkala, že farní zahrada je větší než celé město.

2

Toho večera ležela Luise v posteli a čekala, až dům utichne. Protože ještě chodila do školy, musela i v létě, když se po celém dni ne a ne setmít, být v pokoji v devět. Takže se napůl svlékla, zalezla si pod peřinu a jen doufala, že neusne, dokud nebude moct vylézt oknem ven. Pokoj měla v prvním patře, ale až vzadu u hospodářských budov, kde ke zdi přiléhal poněkud zchátralý kurník. Střechu měl sice tenkou, ale váhu hubené dívky, jež se tiše spustila z parapetu, s přehledem unesl. Odjakživa tudy utíkala, poté co ji někdo zamkl, buď bratr, nebo o hodně vzácněji otec, to když zase provedla něco, za co dcery jiných otců dostávaly výprask, a on už si nevěděl rady.

Luise ležela v posteli a pohroužila se do zvuků noci. Jinak se tohle noční poslouchání nazvat nedalo. Nebylo třeba se namáhat. Ozývalo se tam pár cvrčků, i když ještě zdaleka ne tolik jako v srpnu. Ozývalo se tam lehoučké šumění nočního větru v koruně ořešáku. Kodrcání spěšného vlaku projíždějícího kdesi hodně daleko. A v její hlavě: ozvěna Luanina hlasu. Některé věci dovedou být tak krásné, a zároveň tak smutné! Možná že právě tohle je touha, pomyslela si Luise, to štěstí, když víte, že někde venku je dokonalost, velká nádhera; a smutek, že tam nenacházíte cestu.

Dům postupně utichal. Paul a Luana ještě před chvílí seděli s tátou na terase u láhve vína. Mumlání jejich rozhovoru

občas proniklo až za roh a málem by ji uspalo. Ale teď je oba slyšela na schodech. Dveře koupelny. Šumění vody. Vrzání zavíraného kohoutku. Znovu dveře koupelny. O něco dál dveře ložnice, někdejšího klučičího pokojíku. Luise ležela a naslouchala. Táta byl ještě vzhůru, ale potom uslyšela tiché hvízdnutí, kterým volal Generála, a hned nato cvakání drápů na kamenné podlaze dole v chodbě. Jakmile skrznaskrz živého psa zaslechla, tiše se pod peřinou zasmála. A pak, konečně, důvěrně známé tiché zadrnčení tabulí ve dveřích na terasu a drhnutí okenic. Táta sice ještě bude vzhůru, ale pracovnu má v přízemí a směrem do ulice. Pro jistotu přece jen ještě počkala a donutila se nechat na budíku uběhnout celých pět minut, než skoro neslyšně vylezla z postele, vklouzla do volných turistických kalhot a bot z plachtoviny, nohy opatrně přehoupla přes parapet a tiše se spustila na střechu kurníku.

V ulici Glockengasse bylo liduprázdno. Vedla podél zahradní zdi a potom odbočovala do Torgasse, která se táhla po vnitřní straně městských hradeb. Domy, stromy a dávno zhaslé městské lampy vrhaly na kočičí hlavy ostré a zřetelné stíny. Byl skoro úplněk, jasná noc. Běžet takhle tiše jí dávalo pocit lehkosti. Předchozí ospalost vzala zasvé. Z náměstí se ozýval smích a tu a tam nesrozumitelné výkřiky řemeslnických tovaryšů a starších gymnazistů, kteří ještě postávali u Schweppermannovy kašny, poté co je vyhodili z hostinců. Na kostelní věži odbilo jedenáct, vzápětí následoval zvon radniční věže. Luise minula zahradu gymnázia, ucítila trávu, kterou školník předchozího dne posekal, přeběhla most,

za nádražím to vzala přes dvoje koleje a ocitla se na předměstí, kde stálo čtyři pět malých továren a všechny ty dílny, pro něž uvnitř hradeb nebylo místo. Zvolnila krok. Už se mírně zadýchávala, ale to nesouviselo jen s během. Při jejich setkání se jí vždycky trochu rozbušilo srdce. Jako bych měla milého, uchichtla se sama sobě.

Tady na předměstí už takové ticho nebylo. Stroje v tkalcovně běžely celou noc. Luise ten zvuk měla ráda. Byla to taková rovnoměrná práce, ze které zaznívala síla a spolehlivost. Ale možná se jí líbil i proto, že si ho spojovala se svými nočními výlety. Už skoro půl roku sem chodila přinejmenším jednou, občas i dvakrát týdně. Tovární budovy stály blízko u sebe a byly mnohem vyšší než měšťanské domy, takže tu ulice byly tmavší, i když z některých začouzených okenních tabulí zářilo světlo.

Luise dorazila na místo. Mezi novou budovou pivovaru a továrničkou na nábytek se nacházela dílna, na níž dosud bylo znát, že než postavili okolní budovy, bývala to stodola. Neměla rolovací vrata jako ostatní továrny, nýbrž ještě pořád velká dřevěná se dvěma křídly a malými dveřmi vedle. Škvírou mezi vraty a dlažbou se linul pruh světla. Luise se nadechla. Takže dorazil! Ne vždycky se mohli domluvit a párkrát už stála před setmělou dílnou a po půlhodině netrpělivého čekání se zklamaně vrátila domů. Většinou se jí pak hůř spalo, než když, tak jako jindy, přišla domů až brzy ráno. Vzala za kliku a vstoupila do haly. Ihned ucítila důvěrně známou vůni železa, mazacího oleje a dřeva. Georg, oblečený ve své modré kovářské zástěře, se šmouhami tmavé špíny na obličeji pod rovněž modrou lněnou čepicí, k ní

s chlapeckým úsměvem vzhlédl a pak si hřbetem ruky otřel čelo. Nad ponkem svítila holá žárovka.

„Víš co?“ zeptal se pobaveně místo pozdravu, jako by pro ni měl dárek.

„Co?“ vyzvídala Luise a popošla blíž. Georg měl ve svěráku upnutou jednu trubku rámu a chystal se ji ve správném úhlu uříznout. Když stála u něj, ucítila rozpálený olej, který nanesl na pilu. Teď ale pilu odložil a zamířil ke dveřím skladu.

„Hádej,“ řekl a Luise se musela smát, jakou má Georg radost z toho, že ji může překvapit. Tušila, o co půjde, ale nechtěla mu to potěšení zkazit. Zvedla ruce na znamení, že neví.

„Nemám ponětí, tak už pověz, no tak!“

„Musíš zavřít oči,“ přikázal Georg, načež otevřel dveře do skladu, vzal ji za ruku a zatáhl ji dovnitř. Luise se zase neubránila smíchu. Tohle se jí na něm líbilo. Dokázal se pro věc úplně nadchnout; tak moc, až se zdálo, že pro něj nic důležitějšího neexistuje. Tak se seznámili — protože byli oba takoví.

„Už můžu?“ zeptala se Luise napjatě.

„Už můžeš,“ odpověděl Georg hrdě.

Luise otevřela oči a uviděla na podlaze před sebou dva velké balíky.

„Ne!“ hlesla překvapeně.

„Je to tak,“ řekl Georg a z hlasu mu zaznívalo, jakou má radost, „látka dorazila.“

Luise popošla blíž a roztrhla hnědý olejový papír, do nějž byly štůčky zabalené.

„Konečně,“ zašeptala.

„Jo,“ přisvědčil Georg, „už se to blíží. I podvozek už mám skoro hotový.“

„Georgu," prohlásila Luise, když se od jemného bílého plátna, které tam před ní leželo pečlivě smotané do dvou rolí, konečně odtrhla, „jsi nejlepší."

„Vždyť já vím," odpověděl Georg vesele, „a teď musíš zas ty udělat holčičí práci. Je načase. A prospěje ti to," popíchl ji jemně, „přinesl jsem babiččin starý šicí stroj."

Luise zamířila k ponku a dotkla se uříznuté trubky. Hrana byla dosud drsná, ale jejím prstům se to líbilo. Náhle ji přepadl strach z vlastní odvahy.

„Myslíš, že to fakt zvládneme, Georgu?" zeptala se, aniž se na něj podívala.

Georg k ní zezadu přistoupil. Vlastně se nikdy nedotýkali, ale tentokrát jí lehounce a jen na chviličku položil ruku na záda.

„My to zmákneme," prohlásil s tím bezstarostným optimismem, který ho nejspíš nikdy neopouštěl, „my jo."

Luise se zhluboka nadechla a napřímila se.

„Tak já se pustím do stříhání," řekla a cítila, jak se v ní znovu probouzí nadšení z dobrodružství.

Georg, kovář, a Luise, farářova dcera, se našli, aby spolu sestrojili letadlo.

3

Georg a Luise se znali od doby, kdy jí bylo dvanáct a jemu sedmnáct let. Luisině rodině možná bylo vlastní cosi jako tradice touhy po svobodě. Už její otec v mládí vyrážel na vandry s hnutím Wandervogel — mezi prvními — a bratr taky chodil do mládežnického spolku turistů. Svobodně se toulat, bez pravidel, s kytarou a praporky bloumat krajinou, sjíždět Dunaj na veslicích nebo vyrážet s batohem na čundr: Luise odmalička vnímala, jak moc pro ně svoboda znamená. A tak jí přišlo naprosto samozřejmé, že taky bude chtít do mládežnického spolku, jen co konečně dospěje do potřebného věku. Dosáhnout přijetí do jediné skupiny v městečku pro ni coby dívku nebylo úplně jednoduché. I když chlapci, kteří se jednou dvakrát týdně scházeli za hradbami na Švédské louce, opovrhovali maloměšťáky a vysmívali se jim, i když po prohrané válce pohrdali strnulým starým řádem, jenž se uvnitř hradeb a v zakouřených hostincích pořád zuby nehty držel, ohledně dívek byli velice zdrženliví.

„Občas chodíme přes třicet kilometrů!“ prohlásil mladý student v čele skupiny, když se Luise poprvé objevila sama na Švédské louce a žádala o přijetí. Luise mlčky kývla.

„Na cestách všichni spíme v jednom stanu,“ dodal jiný, poměrně malý kluk, možná o dva roky starší než Luise, ale sotva vyšší, „tam se nám holka nehodí.“

Luise nic neřekla, ale dívala se na kluka tak dlouho, dokud nesklopil oči.

„Fajnovku z fary nepotřebujeme!“ To řekl Georg, stručně a zle. Ozývalo se v tom tovaryšovo opovržení vůči studovaným lidem.

Luise už měla na jazyku břitkou odpověď, ale ovládla se a jen krátce odvětila: „Já mám výdrž.“

Ani tak by ji zřejmě nepřijali, kdyby její bratr téhož večera nepromluvil s pracujícím studentem, který skupinu vedl. Paul ho nechal svatosvatě přísahat, že se o tom Luise nikdy nedozví, protože svou sestru znal. Přestože byla mladší, dovedla mu, když se naštvala, celé dny ztrpčovat život. A kdyby se dozvěděla, že ji vzali mezi sebe až na bratrovu přímluvu, naštvala by se hodně. A tak Luise jako první dívku ve městě přijali do turistického spolku a od té doby nevynechala jedinou výpravu.

Bylo to zhruba o dva roky později, když se jednoho pozdně letního odpoledne utábořili na hoře vysoko nad velkým rybníkem. Vyrazili velice brzy a putovali krajinou, většině vesnic se vyhnuli a radši šli po prázdných pšeničných a žitných polích. Září pokročilo, občas už foukal vítr a nebylo takové horko. Ideální doba na výlety. Na vrcholu hory dosud čněly do výšky zhruba šesti sedmi metrů zbytky pobořené hradní věže, rozpadlé základy hradu už ale dávno zarostly, a co kdysi snad bývalo nádvoříčkem pevnosti, se proměnilo v louku s ohništěm uprostřed. Z hřebenu hory se naskýtal úžasný výhled. Po obou stranách se rozprostírala údolí, jedno úzké, v němž pasoucí se stádo ovcí pomalu táhlo na jih,

druhé široké a v něm jezero. Uprostřed se zužovalo a seshora vypadalo jako ležatá osmička. Svah k vodě byl hustě porostlý smrky a borovicemi a vítr zlehka pohupoval větvemi. Luise, tak jako ostatní, sbírala dříví na oheň, ale teď se zastavila na valu, který kdysi možná býval zdí, a shlížela přes koruny stromů na jezero. Vodní hladina čeřená větrem se třpytila. U malého mola se do rytmu kolébaly dvě veslice a vypadaly docela maličké. Ačkoli foukal vítr, nebe bylo bez mráčku, modré a otevřené. Vysoko ve vzduchu nad ní se třepetala poštolka. Vtom k ní kdosi přistoupil a ona udiveně zjistila, že je to Georg. Za ty dva roky, co se výprav účastnila, s ní skoro nepromluvil.

„Co to děláš?" zajímal se, ale neznělo to tak, že by ji chtěl pobídnout, aby dál sbírala dříví nebo došla pro vodu.

„Nic," odpověděla Luise stručně, ale nikoli nepřátelsky, „dívám se."

Po okraji areálu se táhlo hrubě otesané zábradlí, které mělo chránit před strmým srázem. Šlo vlastně jen o kůly zatlučené do země, k nimž byly přibité odkorněné smrkové kmínky. Georg se vedle ní o zábradlí opřel a pohlédl dolů k jezeru, ale nic dalšího neřekl. Když zvedla hlavu, aby se ještě jednou podívala na poštolku, očima ji následoval. Pár vteřin oba pozorovali, jak pták klidně krouží, jako by tam nahoře nefoukalo stejně silně jako tady dole.

„V těchhle dnech by člověk nejradši roztáhl ruce a letěl," prohlásil Georg znenadání. Luise na něj překvapeně pohlédla, potom zase nejistě odvrátila hlavu. Nebylo jí tak úplně jasné, proč to říká zrovna jí. Ale pak koutkem oka uviděla, jak zrudl. Myslel to vážně.

„Jo," přitakala zdrženlivě, „to by byla krása."

„Jednou ze mě bude letec," dodal Georg po chvíli, kdy oba dál sledovali poštolku, kterou kruhy zvolna unášely dál a dál na východ.

Luise se k němu otočila. Vítr jí zezadu vehnal kudrny do obličeje a ona je rozhořčeně odmetla rukou.

„Nepůjdeš do učení k otci?" podivila se.

Georg kývl.

„Půjdu," odpověděl potom, „ale až budu tovaryš, ještě se vyučím leteckým mechanikem. V motorech se vyznám. Všechno opravím."

Vypadal velmi horlivě a najednou mnohem mlaději než jindy. Luise si v tu chvíli připadala silnější a chytřejší než on.

„Nemáme v okolí žádné letiště," poučila ho, „a kromě toho: mechanici nelétají. Ti akorát opravují."

Georgův obličej potemněl. Luise, která to pronesla i proto, že z nějakého jí neznámého důvodu svůj sen o létání sdílet nechtěla, vytušila, že se ho dotkla, a mrzelo ji to.

„Možná se můžeš stát pilotem i tak," podotkla, „ti ostatně taky musí umět opravovat."

Řekla to jen tak nazdařbůh, přesvědčená o tom nebyla. Četla všechno kolem létání, všechny cestopisy a novinové zprávy, všechny knihy, které sehnala, a vlastně to věděla lépe. Už to nebylo jako před válkou, kdy letci ještě museli všechno dělat sami.

„Ne," ozval se Georg a obrátil se k odchodu, „máš pravdu. Z kovářů se piloti nestávají. Půjdu ještě nasbírat trochu dříví."

Luise by ho ráda zadržela, ale nevěděla, co říct, a tak ji nechal stát a vyrazil, aby ostatním pomohl rozdělat oheň.

Hleděla za ním a styděla se. Cítila se stejně jako tenkrát, když ukradla drobné z mléčné kasičky v kuchyni a koupila si za to u Langmayera pytlík bonbonů. Nikdy se na to nepřišlo, ale dodnes si přesně pamatovala, že si připadala... nesprávně. Jiné slovo ji nenapadalo. Podívala se po poštolce. Zmizela. Obloha byla modrá a prázdná. Náhle jí obličej zahořel studem a spěšně vyrazila pro vodu.

K večeru vítr polevil a všichni seděli kolem ohně, opatrně lovili z výhně brambory, které během cesty posbírali na polích, foukali si na ruce při odlupování dočerna spálené slupky a zpívali. Když občas nějaká větev prohořela a rozlomila se, do nočního vzduchu se rozprskly jiskry a Luise je sledovala, zpívala s ostatními a myslela na to, že můžou jen tak létat, jako by je přitahovala obloha, a ne, jako ji, země. Nesměle pohlédla na Georga, který seděl na druhé straně ohně, se smíchem hrál na kytaru a snad už zapomněl, jak se k němu zachovala. Ve vesnici na druhé straně údolí, ležící v polovině svahu, se postupně, dům po domu zhasínalo. Noc byla bezměsíčná a tmavá. Tady nahoře, kde rostla řídká suchá tráva jako na vřesovišti a z hory prorážel vápenec, všude cvrčeli cvrčci a poté, co pozvolna utichl zpěv, přehlušili i oheň. Výletníci se mlčky dívali do výhně, jako to patrně dělají všichni lidé od doby, co existují táboráky.

Sebastian, jejich vůdce, vstal a protáhl se. „Hurá na kutě," rozkázal tlumeně a nalil na oheň vodu po mytí nádobí. Zasyčelo to a zvedl se bílý dým. Luise měla svůj vlastní malý stan, který si postavila poněkud stranou od ostatních. Užuž si chtěla vzít svou deku a vlézt dovnitř, ale vtom si všimla, že

Georg stojí sám a balí si kytaru do plátna, a rychle k němu zamířila.

„Já chci taky létat," řekla tiše. „A ty se určitě staneš pilotem," dodala ještě tišeji, jako by to nesměl slyšet nikdo další. Georg na ni pohlédl. Ve tmě mu sotva bylo vidět do obličeje, ale z jeho hlasu poznala, že se při odpovědi usmívá.

„No, možná jednou budeme létat oba. Dobře se vyspi."

Nic víc to nebylo, ale Luise se tu noc vyspala opravdu dobře, i když se podle všeho všichni cvrčci shromáždili v jejím stanu, a brzy ráno si jednoho dokonce musela vyplést z vlasů.

4.

Na letadle pracovali už půl roku. Po nocích nemohli dělat takový hluk jako ve dne, i když se dílna nacházela na předměstí. Georg nemohl kovat nebo brousit. Mohl soustružit a šroubovat, ale ne bušit kladivem. A přes den se jim k tomu jen zřídkakdy naskytla příležitost. Georg měl už tak víc než dost práce v dílně u otce, ale ten si ještě u velké hlavní silnice vedoucí do Mnichova otevřel čerpací stanici; první v městečku. Takže to byla třeba sobotní odpoledne, kdy Luise neměla školu a Georgův otec se, byť nerad, staral o benzinku. Dříve koval obruče sudů, podkovy a pluhy, obruče kol a brány. Motorům a strojům neholdoval, třebaže Georg občas říkal, že přece není žádný rozdíl v tom, jestli je žací stroj poháněn koňmi, nebo motorem: Georgův otec neměl rád ani automobily, ani motory, a už vůbec by svou dílnu neposkytl kvůli letadlu. Georg a Luise proto před odchodem vždycky museli všechno uklidit.

Tentokrát zřejmě pracovali déle než jindy. Luise byla tak nadšená, že konečně dorazila látka na křídla, ale nakonec bylo všechno — jako vždycky — mnohem těžší, než si původně myslela. Už jen o stříhání diskutovali skoro hodinu, protože neměli žádné nákresy. Kde by je Luise taky vzala? Představovala si, že jednoduše zajde do obchodu a nevinně se zeptá: „Nezlobte se, paní Brauerová, nemáte střih na letadlo?“

Když o tom Georgovi vyprávěla, musel se smát, přestože se zrovna hádali, jak látku nastříhat. Starou paní Brauerovou znal, vždycky postávala v obchodě v černých vdovských šatech, malá a tak neskutečně prudérní, že když do krámu se ženou vstoupil muž, neprodala ani ložní prádlo.

Všechno zkrátka vždycky bylo mnohem těžší, než si člověk představoval. Georg se užuž chtěl pustit do stříhání, ale Luise náčrt přeměřila a všimla si, že nepřidal okraj lemu. A jehly šicího stroje vlastně nebyly vhodné na tak pevné plátno a každou chvíli se lámaly. Ale aspoň něco — potah prvního křídla měli nastříhaný a kus už sešitý.

Georg otevřel vrata, aby Luise pustil ven.

„Tak zatím," řekla a proklouzla škvírou na ulici.

„Zatím," opáčil Georg a napůl soucitně, napůl žertovně dodal: „Dobře se vyspi."

Luise se ušklíbla, když viděla, že už svítá. „No nazdar. Musím sebou hodit."

Rozeběhla se a Georg ještě pozhasínal a zamkl vrata. Vzduch byl chladný, a dokonce i tady v tovární čtvrti průzračný, město čisté a tiché. Na východě už obloha zčervenala a Luise slyšela první skřivany. Vytrvale běžela podél hradeb a všechno kolem sebe vnímala ostře a jasně, jak to po probdělé noci bývá krátce předtím, než se dostaví velká únava. Dneska zase bude horko, pomyslela si, nad obzorem není ani opar, jen červeň slunce, které za chvíli vyjde. Musela si pospíšit, a tak odbočila od hradeb a utíkala napříč městem. Po náměstí si to od Severní brány rachotil mlékařský vůz. Plechové konve se na korbě kolébaly a rytmicky do sebe

vzájemně narážely. Luise uhnula do Kohlengasse, a když dorazila na prostranství před kostelem, starého mlékárenského koně snadno předhonila. Co nevidět bude doma, udýchaně přidala do kroku. Zrovna procházela pod okny kůru, když vtom se otevřely dveře sakristie a vyšel kostelník. Ihned ji uviděl a Luise by nejradši obrátila oči v sloup. Zrovna on! Že ten musí být v tuhle nekřesťanskou hodinu v kostele!

„Dobré ráno," prohlásila tak nenuceně, jak jen dovedla, jako by bylo normální, že krátce před pátou pobíhá po městě.

„Zdravím," odpověděl kostelník úsečně a nedůvěřivě na ni pohlédl. Šla dál, jako by se nechumelilo, ale měla vztek. Určitě tátovi při nejbližší příležitosti vytroubí, že ji viděl, a ona si bude muset něco vymyslet, aby vysvětlila, proč byla za svítání venku.

„Luise," zavolal za ní tlumeně svým neustále trochu přiškrceným hlasem. Rezignovaně zůstala stát a otočila se.

„Ano?" zeptala se.

Muž se na ni zadíval. Nehnul ani brvou. Potom řekl: „Váš pes celou noc štěkal."

„To mě mrzí," odpověděla Luise automaticky. Pak si vzpomněla, že si z něj včera vystřelila a navykládala mu, že pes umřel. Čekala. Kostelník, hubený a v šedém plášti, který v kostele vždycky nosil, si ji měřil. Jeho pohled byl nepříjemný. Luise se cítila jako polonahá.

„Modlil jsem se za vás," prohlásil následně, „taky bys měla. Lhát je hřích."

S tím se obrátil k odchodu. Luise se zhluboka nadechla. Co je to za člověka, pomyslela si, tohle je možné jenom tady. Dívala se za ním, dokud si nebyla jistá, že je pryč a nebude ji

sledovat. Ostatně nemusel nutně vidět, jak přelézá zeď zpátky na farní zahradu a nevchází do domu dveřmi. Slunce už doopravdy vyšlo a Luise doběhla ulicí Glockengasse posledních sto metrů až na místo, kde ze zdi na vnější straně čněl výběžek, na nějž se dalo stoupnout. Pak ještě bylo potřeba přejít pár metrů po vrcholku zdi, aby se dostala na střechu kurníku, ale tam už na zahradě rostly stromy, které člověka z velké části zakryly. Luise s rozběhem vyskočila na výběžek, odrazila se a vytáhla se na zeď. Užuž se chtěla postavit, když vtom skrz listy jabloně uviděla na terase stát otce. Byl nahý a doširoka rozpřažené paže mířily vzhůru. Obličej měl natočený ke slunci a oči naštěstí zavřené. Říkalo se tomu modlitba ke světlu a dřív se Luise dost často musela účastnit taky. Krčila se na zdi a najednou se neubránila úšklebku. Každý má něco: kdyby kostelník věděl, že městský farář ráno na terase nahý uctívá slunce, patrně by to s ním seklo. Naturismus, ekologické potraviny, antroposofie — žádný z těch výrazů zřejmě ještě nikdy neslyšel. Dost na tom, že táta je navíc vegetarián a na všech těch svatebních hostinách a křtinách nejí maso. To tu nikdo nechápe.

Teď si tiše broukal nějakou melodii. I když byl hubený a dala by se mu spočítat žebra, měl poměrně široký hrudník a ten se mu rytmicky zvedal a klesal. Luise v podivném zoufalství na okamžik zabořila obličej do dlaní. Pod ní ulice, odkud ji na zdi každou chvíli mohl někdo uvidět, na druhé straně nahý otec na zahradě. Paráda! Rozhodla se to risknout, zvedla se a co nejtišeji se plížila po zdi směrem ke kurníku. Otec si jí nevšiml a nakonec se potichu svezla na střechu kurníku, hmátla na parapet a vyšplhala do svého pokoje.

Neslyšně vyklouzla z bot, plátěných kalhot a halenky a zavrtala se postele. Pohlédla na budík. Hodina a půl, než zazvoní.

Bože, pomyslela si vyčerpaně, to je teda ráno. Ale vzápětí usnula. Venku se otec dal do zpěvu, tiše, ale slyšitelně a krásným hlasem, „Ty zlaté slunce“, a ve městě se rozednilo.